

WIADOMOŚCI TARNOWSKIE

Ilustrowany tygodnik polityczny, gospodarczy, społeczny i informacyjny.

Rok XIX.

Tarnów, listopad 2023

Nr. 78

115 lat Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tarnowie. Wczoraj i dzisiaj

Plac Kazimierza Wielkiego z wejściem do Pasażu Tertila, w którym mieściła się biblioteka w okresie I wojny światowej

Galicyskie początki

Na początku XX w. w Tarnowie własne biblioteki, czytelnie i wypożyczalnie posiadały różne instytucje, szkoły, stowarzyszenia i osoby prywatne. Największą była biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego. Bogaty i bardzo cenny, choć mniejszy księgozbiór znajdował się w gumnickim pałacu książąt Sanguszków. Własne wypożyczalnie książek prowadzili niektórzy księgarze i drukarze. Należy wspo-

mnąć, że książki wypożyczano wówczas za niewielką opłatą. W 1906 r. przy charytatywnej Taniej Kuchni w Tarnowie publiczną bibliotekę założył ks. Walenty Gadowski, pedagog, taternik i propagator turystyki wysokogórskiej. Później przyjęła ona nazwę biblioteki im. Zygmunta Krasińskiego. Księgozbiór gromadzony był z uwzględnieniem kościelnego Indexu książek zakazanych. Biblioteka ta działała do 1925 r. Kilka wypożyczalni ze skromnym księgozbiorem

prowadziło w Tarnowie Towarzystwo Szkoły Ludowej, którego celem był rozwój oświaty wśród ludu.

Inicjatorem założenia biblioteki literacko-naukowej dostępnej dla wszystkich był profesor gimnazjalny Kasper Ciółkosz, członek TSL i działacz społeczno-polityczny. 15 maja 1908 r. na zebraniu tarnowskiego koła TSL zapadła uchwała o założeniu w Tarnowie Biblioteki Publicznej im. Juliusza Słowackiego. Zwrócono się też do

Hotel Krakowski – pierwsza siedziba biblioteki

Po lewej budynek przy placu Kazimierza Wielkiego 5 – siedziba biblioteki w okresie międzywojennym

wała jako oddział biblioteki Muzeum Ziemi Tarnowskiej.

Pod zarządem miejskim

W 1947 r. Miejska Biblioteka Publiczna przeszła pod opiekę Zarządu Miasta Tarnowa. Kosztem władz miasta wyremontowano budynek przy ul. Staszica 6, w którym od 1949 r. biblioteka znalazła swoją stałą siedzibę pod nazwą Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliusza Słowackiego w Tarnowie. W budynku znalazły się następujące działy: Wypożyczalnia dla Dorosłych, Oddział dla Dzieci i Młodzieży oraz Czytelnia. Dyrektorem jej został germanista i były dyrektor Szkoły Średniej we Lwowie Alfred Hodbod. Podczas jego dyrektorowania powstało osiem filii bibliotecznych, rozpoczęto bardziej intensywną działalność wystawienniczą, a także uregulowano sprawę księgozbiorów podworskich. Po uzgodnieniu dokonanych z przedstawicielami Biblioteki Jagiellońskiej i wrocławskiej Biblioteki Uniwersyteckiej w tarnowskiej bibliotece im. J. Słowackiego pozostało 516 starych druków polskich i obcych oraz około 3 000 książek XIX-wiecznych.

Od 1956 r. przez kolejnych 15 lat biblioteką kierował historyk Bronisław Jaśkiewicz. W tym czasie liczba mieszkańców Tarnowa bardzo szybko wzrastała ze względu na rozwój przemysłu i budowę nowych osiedli. Z tego względu przed miejską biblioteką stanęły nowe wyzwania. Z inicjatywy Bronisława Jaśkiewicza uporządkowano i zabezpieczono księgozbiór, zinwentaryzowano sprzęt biblioteczny oraz przeprowadzono remont siedziby biblioteki. Nowością w działalności oświatowej biblioteki stały się publiczne odczyty na tematy społeczno-polityczne, literackie, religijne, historyczne, a także wieczory poświęcone polskim pisarzom i poetom oraz wieczory autorskie tarnowskich artystów i historyków. Kontynuowano też działalność wystawienniczą. Oddział dla Dzieci i Młodzieży, jako jedna z pierwszych bibliotek dziecięcych w województwie krakowskim poza tradycyjną formą pracy z czytelnikiem, czyli opowiadanie i czytanie bajek, zaczął organizować konkursy, recytacje, projekcje filmowe i wycieczki. Nowością były także kółka zainteresowań. W 1962 r. powstały kółka plastyczne, filatelistyczne i przyrodnicze oraz ze-

spół kukielkowy, który często występował w filiach bibliotecznych. W grudniu 1965 r. otwarto 13 już filię biblioteczną przy ul. Starodąbrowskiej. W swojej monografii biblioteki sprzed 50 lat Jaśkiewicz pisze, że już wtedy uznano, że mimo modernizacji w pomieszczeniach budynku przy ul. Staszica 6 jest zbyt ciasno. Rozważano pozyskanie dla biblioteki większych budynków Tarnowa. W tym przy ul. Wałowej 10. Do czego jednak nie doszło.

W 1971 r. obowiązki dyrektora MBP przejęła Zofia Mańka, także historyk z wykształcenia. Cztery lata później w związku z powołaniem do istnienia województwa tarnowskiego w organizacji biblioteki zaszły gruntowne wzmiany. W 1975 r. połączono bowiem w jedną instytucję funkcjonujące dotąd oddzielnie Miejską Bibliotekę Publiczną im. Juliusza Słowackiego oraz Powiatową Bibliotekę Publiczną. Połączona Biblioteka do 1991 r. funkcjonowała pod nazwą Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Juliusza Słowackiego. Była to placówka obsługująca nie tylko mieszkańców Tarnowa, ale centralna biblioteka całego województwa, której zadaniem było prowadzenie nadzoru i szkoleń dla bibliotekarzy (czym zajmował się rozbudowany Dział Instrukcyjno-Metodyczny) oraz zakup nowości dla bibliotek województwa tarnowskiego. W związku z tym nastąpiła rozbudowa struktury Biblioteki. Powstały wówczas nowe agendy: Dział Informacyjno-Bibliograficzny (1979), Intrologatoria (1983), Redakcja Bibliografii Terytorialnej (1984), Dział Zbiórów Specjalnych (1984), w którym zgromadzono podworskie zbiory starodruków, rękopisów i kartografii. Od 1982 r. funkcję dyrektora Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej pełniła Zofia Rogowska, polonistka. W takiej strukturze Biblioteka funkcjonowała do czasu zmian ustrojowych i wejścia w życie ustawy o samorządzie terytorialnym. W dniu 31 grudnia 1991 r. Wojewoda Tarnowski, zarządzeniem nr 73/91, ustalił podział Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Tarnowie na dwie odrębne biblioteki: Wojewódzką Bibliotekę Publiczną i Miejską Bibliotekę Publiczną. W ten sposób od 1 stycznia 1992 r. działalność rozpoczęła reaktywowana Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliusza Słowackiego, składająca się wówczas z następujących działów merytorycznych: Wypożyczalni dla Doro-

słych, Oddziału dla Dzieci i Młodzieży, Czytelni Naukowej, Oddziału Starych Druków, Działu Gromadzenia i Opracowania Zbiórów, Działu Instrukcyjno-Metodycznego oraz 15 filii bibliotecznych. Na stanowisko dyrektora biblioteki mianowano Janinę Kanię.

W kwietniu 1992 r. Miejska Biblioteka Publiczna zyskała dodatkowe pomieszczenia w kamienicy przy ul. Krakowskiej 4, która stała się główną siedzibą Biblioteki. Utworzono tu obok Czytelni Naukowej, Działu Instrukcyjno-Metodycznego oraz Działu Gromadzenia i Opracowania Zbiórów – nowe komórki: Oddział Informacji Komputerowej (1992), Dział Informacyjno-Wydawniczy z Centrum Wiedzy o Tarnowie i Regionie (1993), Oddział Książki Obcojęzycznej (1995). W Oddziale Informacji Komputerowej rozpoczęto tworzenie automatycznego katalogu centralnego rejestrującego nabytki dla wszystkich filii i działów bibliotecznych. W 1996 r. Biblioteka uzyskała dostęp do Internetu i udostępniła komputerowe katalogi i bazy danych. Poszczególne działy i filie systematycznie wprowadzały automatyzację. 30 czerwca 1997 r. w „Galerii Niebieskiej” otwarto „Inter-klub”, jedną z pierwszych kawiarenek internetowych w Tarnowie.

Kolejna reforma administracyjna i likwidacja województwa tarnowskiego spowodowały ponowne zmiany w strukturze biblioteki. W dniu 1 lipca 1999 r. biblioteki: miejska i wojewódzka zostały połączone. Na bazie połączonych bibliotek powołano Miejską Bibliotekę Publiczną im. Juliusza Słowackiego w Tarnowie. Od tego czasu MBP pełni także funkcję biblioteki powiatowej. Dyrektorem Biblioteki została ponownie Janina Kania (zm. 2010). Od 2011 r. dyrektorem Biblioteki jest Ewa Stańczyk.

W XXI wieku

Z nowszych dziejów biblioteki należy odnotować założenie przy niej w 2002 r. punktu konsultacyjnego Instytutu Pamięi Narodowej, rozpoczęcie w 2003 r. realizacji wieloletniego cyklu Salonów Poezji, czyli spotkań poetyckich z udziałem aktorów, muzyków, poetów, literaturoznawców.

W 2003 r. z okazji 95-lecia działalności MBP została uhonorowana Medalem Stowarzysze-

Czytelnia – z kroniki MBP 1949

nia Bibliotekarzy Polskich „Bibliotheca Magna – Perennisque”, nadawanym za wybitne dokonania lub całokształt działalności na rzecz rozwoju bibliotekarstwa polskiego i upowszechniania książki w społeczeństwie polskim. W grudniu 2006 r. dokonano uroczystego otwarcia telecentrów zlokalizowanych w 12 placów. Telecentra, czyli publiczne punkty dostępu do Internetu, stanowiły jeden z elementów pierwszego etapu wdrażania systemu EduNet, czyli Systemu Wspomagania Zarządzania Edukacją obejmującego Urząd Miasta Tarnowa, szkoły miejskie oraz oddziały i filie miejskiej biblioteki. W lipcu 2010 r. jako projekt Miejskiej Biblioteki Publicznej udostępniono Tarnowską Bibliotekę Cyfrową. Kolejne etapy „cyfryzacji” MBP to m.in.: wdrożenie systemu bibliotecznego SOWA w 2013 r.; przystąpienie do projektu „Bibliografia Małopolski” w 2015 r.; integracja katalogu on-line z zasobami Tarnowskiej Biblioteki Cyfrowej i portalu www.wolnelektury.pl w latach 2015-2016, udostępnienie katalogu on-line w aplikacji mobilnej SOWA MOBI w 2022 r. Od ponad 10 lat czytelnicy oprócz tradycyjnych papierowych książek mogą korzystać z audiobooków na płytach CD oraz audiobooków w formacie „czytak”, z wypożyczalni czytników ebooków oraz urządzeń do odtwarzania „czytaków”. Mają także bezpłatny dostęp do ebooków serwisach: IBUK LIBRA, Legimi, Empik Go, dostęp do zasobów ACADEMIKI i systemu informacji prawnej „LEGALIS”.

Miejska Biblioteka Publiczna zmienia się i rozwija także pod względem infrastruktury. W 2013 r. w nowym lokalu uruchomiono Filie nr 1 w hali sportowej przy ul. Gumńskiej, a w 2018 r. Filie nr 2 na osiedlu Zielonym. W tym samym roku z Czytelni Naukowej wydzielono czytelnię czasopism i uruchomiono ją w nowym lokalu przy ul. Krakowskiej 4. Lokal w nowo zbudowanym osiedlowym Domu Kultury przy ulicy Westerplatte pod koniec 2022 r. otrzymała Filia nr 17.

Chwile próby dla pracowników i czytelników przeżywała Miejska Biblioteka Publiczna

w latach 2020-2021, kiedy przez kilka miesięcy musiała być zamknięta, a następnie wypełnić kłopotliwe wymagania dotyczące funkcjonowania w okresie pandemii. Pandemia przetrwała również trwające od kilku lat prace związane z planowaną budową Mediateki przy al. Matki Bożej Fatimskiej (tzw. stara targowica). Mediateka miała stać się nowoczesną główną siedzibą Biblioteki, na którą i czytelnicy, i pracownicy od lat czekają.

W ostatnim ćwierćwieczu biblioteka wzbogaciła się o kolekcję Witolda Gryła, ofiarowaną w przez jego córkę Małgorzatę Kądziołę i składającą się w dużej części z cennych tarnowianów, a także kolekcję harcerską dr Marii Żychowskiej, księgozbiór humanistyczny Bronisława Jaśkiewicza, stanowiący dar jego żony Wandy Jaśkiewicz, kolekcję po pisarzu Tadeuszu Nowaku – dar profesora Stanisława Balbusa i księgozbiór emigracyjny Lidii i Adama Ciołkoszów poszerzony o zbiory przekazane przez Bibliotekę Jagiellońską.

Wśród działań na rzecz popularyzacji książki, czytelnictwa, nauki, sztuki (corocznie odbywa się blisko tysiąc spotkań i imprez) można wymienić: wykłady naukowe i popu-

larnonaukowe, min. z zakresu językoznawstwa, literatury oraz historii regionu, konkursy czytelnicze i recytatorskie organizowane m.in. we współpracy z Akademią Tarnowską i Towarzystwem Literackim im. Adama Mickiewicza. Należy także wspomnieć o formach pracy biblioteki ze specjalnymi grupami użytkowników. Należą do nich cykliczne warsztaty biblioterapeutyczne dla uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej, cykliczne spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki w Zakładzie Karnym (dla osadzonych), spotkania literackie dla osób z dysfunkcją wzroku, dostarczanie książek do domu osobom niepełnosprawnym i starszym („Książka przyjdzie do Ciebie”), spotkania klubowe dla seniorów, m.in.: Klub „13”, Klub Literacki „17”, Klub Robótek Ręcznych itp. W tzw. Galerii Niebieskiej oraz w niektórych filiach regularnie odbywają się wystawy malarstwa, grafik i fotografii.

Kolejną formą działalności Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tarnowie jest organizacja konferencji, sesji popularnonaukowych, szkoleń. W ostatnich latach były odbyły się m.in. konferencje: „Tarnów. Pierwsze Niepodległe” (2018) i sesje popularnonaukowe „80 rocznica powstania Polskiego Państwa Podziemnego” (2019) oraz „Ballady, romanse, romantyzm” (2022).

W dziejach Szanownej Jubilatki należy też wspomnieć działalność wydawniczą, która stanowi ważną część dziedzictwa kulturalnego naszego miasta. Były to książki i broszury o tematyce regionalnej, min.: „Kronika Tarnowa”, „Józef Władysław Krogulski”, wydawnictwa nutowe J. W. Krogulskiego, „Bractwo Kurkowe”, „Mogła rabacyjna...”, „Tarnowianie w drodze do niepodległości”, „Tarnów - Pierwsze Niepodległe”, „Panie na Tarnowie” i inne. W 2021 r. we współpracy z Radą Osiedla „Starówka” i Fundacją Hetmana Jana Tarnowskiego rozpoczęto wydawanie serii popularnonaukowej „Wybitni tarnowianie”.

Spojrzenie w przeszłość daje poczucie właściwego wykorzystania roli, jaką pełni nasza Jubilatka, pozwala przypomnieć o tym, jak ważną, wszechstronną i potrzebną instytucją jest Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliusza Słowackiego w Tarnowie. A przede wszystkim, że instytucję tę tworzą ludzie...

Budynek przy ulicy Staszica 6 – siedziba biblioteki od 1949 r.